

MBYS

Av. Oya Öznur
İstanbul Tabip Odası
Hukuk Bürosu

MUAYENEHANE BİLGİ YÖNETİM SİSTEMİ

- o Muayenehanelere, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 12.03.2021 tarihli ve 64706799-045.03-420 sayılı "Muayene Bilgi Yönetim Sistemi" konulu genel yazısı ile tebliğ edilmişti. Yazının ekinde Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 07.07.2020 tarihli ve 1157 sayılı yazısı da bulunmaktaydı ve muayenehanelere bu sisteme entegre olma yükümlülüğünden söz ediliyordu.
- o Daha önce Sağlık-Net, E-Nabız, USS gibi isimler ile düzenlenmiş, çeşitli davalar sonucunda bu düzenlemelerin yürütmeleri durdurulmuş veya iptal edilmişti.

MBYS'YE ENTEGRE OLMA ZORUNLULUĞU;

- o 10.07.2018 tarihli 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin «bilgi toplama, işleme ve paylaşma» yetkisini içeren 378. maddesine,
- o Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin 27. maddesinin 8. fıkrasına,
- o Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmeliğin 21. maddesinin 3. fıkrasına,
- o 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun Ek 11. maddesine dayandırılıyor.

MBYS DAVASI;

- o TTB tarafından önceki düzenlemelerde olduğu gibi bu genel yazının da yürütmesinin durdurulması ve iptali talep edildi.
- o Hukuk Büromuz tarafından da İstanbul'da muayenehanesi bulunan başvurucu bir hekim adına aynı davayı açtık.
- o Davada, Danıştay 10. Dairesi tarafından yürütmenin durdurulmasına karar verildi. Fakat Sağlık Bakanlığı bu karara itiraz etti ve Danıştay İDDK ilk kararı kaldırdı. Ardından Danıştay Savcısı, MBYS yazısının iptal edilmesi gerektiğini belirten görüş oluşturdu. Ancak davada henüz nihai karar verilmedi.

ÖZEL HASTANELER YÖNETMELİĞİ/ AYAKTA TEŞHİS VE TEDAVİ YAPILAN ÖZEL SAĞLIK KURULUŞLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

- o 6 Ekim 2022 ve 7 Ocak 2023 tarihlerinde yapılan değişiklikler ile MBYS'ye veri gönderme yükümlülüğü bu yönetmeliklere de işlendi.
- o «Bu durumdaki hastalar, hastanedeki tedavi masraflarının kendileri tarafından karşılanacağı hususu ile tıbbi müdahalenin konusu ve sonuçları hakkında muayenehanede bilgilendirilir ve hastanın bilgileri tedavi olacağı özel hastaneye, Muayene Bilgi Yönetim Sistemi (MBYS) üzerinden Bakanlıkça belirlenen form ile gönderilir.»

DAVALAR;

Her iki yönetmelik değişikliği hakkında da Hukuk Büromuz da dahil olmak üzere yüzlerce dava açıldı. MBYS ibaresinin de yürütmesinin durdurulması ve iptali talep edildi. Davalarda duruşmalar Kasım ayı içinde yapıldı. Henüz karar verilmedi. Davalarda bu değişikliklerin hukuka aykırı yönleri ifade edildi;

- o Anayasa'nın 20. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi ile korunan özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği gibi kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel kuralları ihlal etmektedir. Mesleki deontoloji kurallarına aykırı şekilde, hekimin yükümlülüğü olan hasta mahremiyetinin ihlali sonucunu da doğurmaktadır.
- o Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün 4. maddesi uyarınca *"Tabip ve dış tabibi, meslek ve sanatının icrası vesilesiyle muttali olduğu sırları, kanuni mecburiyet olmadıkça, ifşa edemez."* Buna paralel bir düzenleme Türk Tabipleri Birliği 47. Büyük Kongresi'nde kabul edilen Hekimlik Meslek Etiği Kuralları'nın 9. maddesinde de yer almaktadır.
- o 2002 yılında Roma'da kabul edilen Hasta Haklarına İlişkin Avrupa Statüsü'nün 6. maddesine göre, *"Bir bireyin sağlık durumuna veya ona uygulanan tıbbi/cerrahi tedaviye ilişkin bilgi ve veriler gizli olmalı ve öyle muhafaza edilmelidir (korunmalıdır)"*.
- o Amsterdam Bildirgesi'ne 4/6. maddesine göre, *"Hastanın tanı, tedavi ve bakım için gerekli olmadıkça ve ek olarak hasta izin vermedikçe, hastanın özel ve aile hayatına girilmez."*
- o Lizbon Bildirgesi'ne 4. maddesine göre ise *"Hasta hekimden, tüm tıbbi ve özel hayatına ilişkin bilgilerin gizliliğine saygı duyulmasını bekleme hakkına sahiptir."*

6698 SAYILI KANUN: AÇIK, MEŞRU VE ÖLÇÜLÜ AMAÇ

- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. maddesinde, Sağlık Bakanlığı'na sağlık verilerinin işlenmesine ilişkin bir yetki verilmişse de; aynı Kanun'un 4. maddesinde bu yetkinin hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun, belirli, açık ve meşru amaçlar için, amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olarak işlenmesi gerekliliği de düzenlenmiştir.
- 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki genel ilkelere uyulması zorunluluğunun yanı sıra söz konusu işlemede Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması da gereklidir. Bu koşullar bulunmadığı halde hastalara ait özel nitelikli kişisel bilgilerin Bakanlıkça oluşturulan elektronik bir sistem olan MBYS üzerinden aktarılmasına ilişkin yapılan düzenleme hukuka aykırıdır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI;

- o MBYS yazısının dayanağı, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin "*Bilgi Toplama, İşleme ve Paylaşma Yetkisi*" başlıklı 378. maddesi olarak gösterilmektedir.
- o
- o Türk Tabipleri Birliği ve Türk Dişhekimleri Birliği'nin açtıkları davada, Kararnamenin 378. maddesi için Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) başvurulması talebi Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 2020/100 E. sayılı dosyası ile kabul edilmiş, yanı sıra Cumhuriyet Halk Partisi tarafından da doğrudan AYM'ye başvuru yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi her iki başvuruyu değerlendirdiği 2018/118 E., 2023/180 K. sayılı ve 26.10.2023 tarihli kararı ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Denetim Tutanağı'nda dayanak olarak gösterilen 378. maddesini iptal etmiştir. İptal kararı, muayenehanemin denetlenmesinden önce, 27.02.2024 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

KARARIN GEREKÇESİ;

- o Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesinde; düzenlemenin cumhurbaşkanının yetki ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasının ikinci cümlesinde geçen "*temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle, ... siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez*" cümlesine aykırı olduğu belirtilmiştir.
- o Anayasa'ya aykırılığı tespit edilerek madde iptal edildiğinden, bu mevzuata dayalı işlemlerin sürdürülmesinin hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacağı açıktır.

DANIşTAY KARARI;

- o Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan zel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin 27. maddesinin 8. fıkrasında yer alan; *“Sağlık kuruluşları tarafından kayıt altına alınan kişisel sağlık verileri, 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun bir şekilde işlenir ve Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara uygun bir şekilde merkezi sağlık veri sistemine aktarılır. Bakanlık tarafından kurulan kayıt ve bildirim sistemine ve Bakanlıkça yapılacak diğer iř ve işlemlere esas olmak üzere, istenilen bilgi ve belgelerin Bakanlığa gönderilmesi zorunludur.”* yönündeki düzenleme de Danıştay 10. Dairesi’nin 2019/7114 E., 2020/7147 K. sayı ve 29.12.2020 tarihli kararıyla hukuka aykırı bulunup iptal edilmiştir. İptal kararı kesinleşmiştir.

SON DURUM;

- o 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 378. maddesi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.
- o Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin 27. maddesinin 8. fıkrası, Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edilmiştir.
- o 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. maddesi, 4. maddesindeki genel ilkeler ile birlikte ele alındığında MBYS düzenlemesinin tek başına dayanağı olamaz.
- o **3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun Ek 11. maddesi** ise «bilgi toplama, işleme ve paylaşma» kuralını düzenlememektedir. Bu madde, yaptırıma ilişkin düzenleme içermektedir.

EK-11. MADDE?

- «(Değişik üçüncü fıkra:21/2/2024-7496/20 md.) Sağlık Bakanlığınca belirlenen kayıtları uygun şekilde tutmayan veya bildirim zorunluluğunu yerine getirmeyen sağlık kurum ve kuruluşları elli bin Türk lirasından az olmamak üzere bir önceki aya ait brüt hizmet gelirinin yüzde ikisi kadar idari para cezası ile cezalandırılır.»
- Şubat 2024 değişikliğinden önce iki kez uyarılma ve sonrasında para cezası öngörmekteydi. Bu değiştirilerek elli bin liradan az olmayacak şekilde para cezası getirildi.
- «Bildirim zorunluluğunun» ne olduğu ise tartışmalı. Zira şu anda Sağlık Bakanlığı'nın «bilgi toplama, işleme ve paylaşma» yetkisine dair bir kural mevcut değil. Kural yoksa yaptırımın uygulanmasının hukuki dayanağı da yok demektir.

CEZALAR?

- o Buna rağmen kimi yerlerde idari para cezasının uygulandığı örnekler yaşanıyor. Muğla'da kimi muayenehane hekimlerine elli bin lira ceza verildiği, hekimlerin de dava açarak bu cezanın iptalini istediğini biliyoruz. Davalar henüz neticelenmedi.
- o Nevşehir'de ise verilen idari para cezasının Sulh Ceza Hakimliği tarafından kaldırıldığı bir örnek yaşandı. Cezayı kaldıran hakimlik, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararını dikkate aldı.
- o Yürürlükteki mevzuat ve yargı kararları çerçevesinde, «veri paylaşmamak» gerekçesiyle ceza verilemeyeceği, verilenlerin de iptal edileceği düşüncesindeyiz.

Teşekkürler...
19/11/2024

